

Jautājums

Sabiedrība ir noslēgusi nekustamā īpašuma operatīvās nomas līgumu uz desmit gadiem. Viena gada nomas maksa ir Ls 10 000. 2010. gada 31. decembrī septiņi no šiem desmit gadiem jau ir pagājuši, un sabiedrības vadība ir pieņēmusi lēmumu neizmantot šo nekustamo īpašumu turpmākajā saimnieciskajā darbībā, bet saskaņā ar iepriekšminēto nomas līgumu tai ir pienākums maksāt par atlikušajiem trīs gadiem ikgadējo nomas maksu. Saskaņā ar sabiedrības vadības aplēsēm un līguma nosacījumiem ir iespējams slēgt trīs gadu apakšnomas līgumu ar gada nomas maksu Ls 8000. Tajā pašā laikā iznomātājs piekrīt izbeigt nomas līgumu, saņemot kompensāciju Ls 5500 līguma laušanas brīdī. Vai šajā gadījumā sabiedrībai ir jāveido uzkrājumi uz 2010. gada 31. decembri?

Atbilde

Uzkrājumu veidošanas nepieciešamību nosaka Latvijas grāmatvedības standarts (LGS) Nr. 8 un Starptautiskais grāmatvedības standarts (SGS) Nr. 37 «Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi».

No jautājumā minētā ir redzams, ka nekustamā īpašuma turpmāka neizmantošana neatbrīvo sabiedrību no trīs atlikušo gadu nomas maksas. Tajā pašā laikā apakšnomas ieņēmumi nesedz nomas maksājumus saskaņā ar operatīvās nomas līgumu (apgrūtinotais līgums LGS 8 izpratnē), kas savukārt ir viena no pazīmēm, kas liecina par nepieciešamību veidot uzkrājumus, kuri atspoguļo sabiedrības vadības labāko aplēsi par sagaidāmām izmaksām, lai segtu nākotnes saistības.

LGS 8:29 un SGS 37:10 nosaka, ka no apgrūtinotā līguma radušos uzkrājumus atzīst vērtībā, kas atbilst nenovēršamo izmaksu zemākajam novērtējumam. To nosaka, salīdzinot soda naudas vai jebkuras kompensācijas summas, kas jāmaksā, atsakoties no līguma izpildes, ar šā līguma izpildes izmaksām.

Šajā gadījumā, noslēdzot apakšnomas līgumu, kopējie nediskontētie trīs gadu zaudējumi būtu Ls 6000 (30 000 – 24 000). Laužot līgumu uzreiz, sabiedrībai būtu jāmaksā Ls 5500, kas ir mazāk

par Ls 6000. Ignorējot diskontēšanas aprēķinus, sabiedrības vadībai būtu jāizvēlas lauzt līgumu, jo rezultātā būtu mazāki zaudējumi. Saskaņā ar minētajiem standartiem 2010. gada 31. decembrī būtu jāatzīst uzkrājumi mazākajā summā, tas ir, Ls 5500. Faktam, vai apakšnomas līgums ir noslēgts vai ne, nav būtiskas nozīmes.

Tomēr, nosakot uzkrājumu vērtību, kuri saistīti ar konkrētu naudas līdzekļu aizplūšanu, ir būtiski, vai šī summa ir jāmaksā neilgi pēc bilances datuma vai arī tās izmaksā ir atlikta uz vēlākiem periodiem. Nākotnē izdodamās naudas summas pašreizējā vērtība parasti ir mazāka, un uzkrājumu vērtības noteikšanai būtu jāaprēķina nenovēršamo izdevumu summas pašreizējā (diskontētā) vērtība.

Pieņemsim, ka nomas maksājumi tiek veikti vienu reizi gadā un saskaņā ar sabiedrības vadības aplēsēm tiek piemērota diskonta likme 10% apmērā. Šajā gadījumā apakšnomas radītie neto zaudējumi būtu šādi:

Gads	Apakšnomas ieņēmumi	Nomas maksājumi	Neto zaudējumi	Diskonta faktors	Neto diskontētie zaudējumi
2011	8000	10 000	2000	0,909	1,818
2012	8000	10 000	2000	0,826	1,653
2013	8000	10 000	2000	0,751	1,503
					4,974

Kā redzams aprēķinu tabulā, diskontētā neto zaudējumu vērtība ir Ls 4,974, kas ir mazāka par līguma pārtraukšanas kompensāciju. Šajā gadījumā sabiedrībai ir izdevīgāk noslēgt apakšnomas līgumu un atzīt uzkrājumus Ls 4,974 apmērā. Apakšnomas līgumam jābūt noslēgtam līdz 2010. gada 31. decembrim vai periodā līdz 2010. gada finanšu pārskatu parakstīšanai.

Jautājums

Sabiedrība A, kuras finanšu gads noslēdzas 31. decembrī, 2010. gada 1. februārī ir noslēgusi līgumu ar lielāko pircēju B par sabiedrības A saražotās produkcijas piegādi. Saskaņā ar līguma nosacījumiem sabiedrībai A ir jāpiegādā 100 produkcijas vienības līdz 2011. gada 1. februārim. Vienas vienības cena ir fiksēta Ls 10 apmērā. Produkcijas pašizmaksa arī ir fiksēta, un tā ir Ls 9. Līguma nosacījumi attiecībā uz piegādes laiku nosaka 50% atlaidi katrai pārdotai produkcijas vienībai, ja piegāde tiek kavēta vairāk nekā par 10 dienām (sākot ar 2011. gada 1. februāri).

Balstoties uz sabiedrības A ražošanas kapacitāti, līguma parakstīšanas laikā sabiedrības A vadība bija pilnībā pār-

liecināta, ka sabiedrība A ir spējīga saražot un piegādāt 100 vienības līgumā noteiktajos termiņos.

Tomēr līdz 2010. gada 31. decembrim sabiedrība A saražoja un piegādāja 80 produkcijas vienības. Līdz 2011. gada 1. februārim sabiedrība A plāno piegādāt vēl 10 produkcijas vienības, bet atlikušās 10 vienības sabiedrība piegādās ar vairāk nekā 10 dienu kavēšanos.

Vai sabiedrībai A uz 2010. gada 31. decembri ir jāveido kādi uzkrājumi, jo uz gada beigām ir zināms, ka produkcijas piegāde līgumā atrunātajos termiņos pilnā apmērā nebūs iespējama?

Atbilde

Latvijas likumdošana un Starptautiskais grāmatvedības standarts Nr. 37 «Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi» šo situāciju skaidro šādi:

Kopējie ieņēmumi no produkcijas piegādes ir Ls 950 (90 × 10 + 10 × 10 × 50%). Kopējās saražotās produkcijas pašizmaksa ir Ls 900 (100 × 9). Tātad ko-

pējais rezultāts ir peļņa. Tomēr 2010. gada 31. decembrī situācija ir šāda:

- 2010. gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā tika atzīti neto ieņēmumi Ls 800 apmērā (80 × 10) un pašizmaksas izdevumi Ls 720 apmērā (80 × 9), kā rezultātā radās peļņa Ls 80;
- sabiedrība A līdz 2011. gada 1. februārim plāno piegādāt 10 vienības, kā rezultātā radīsies peļņa Ls 10 apmērā (10 × 10 – 10 × 9);
- sabiedrība A atlikušās 10 produkcijas vienības piegādās ar nokavējumu, tātad pārdošanas cena būs Ls 5 (10 × 50%). Rezultātā radīsies neto zaudējumi Ls 40 (10 × 5 – 10 × 9).

No iepriekšējiem aprēķiniem var redzēt, ka līdz 2010. gada 31. decembrim sabiedrība A paredz neto zaudējumus Ls 30 (40 – 10) par atlikušām 20 produkcijas vienības piegādēm. Tie ir zaudējumi, kas rodas 2011. gadā, bet izriet no 2010. gadā noslēgtā līguma, līdz ar to uz 2010. gada 31. decembri sabiedrībai A ir jāizveido uzkrājumi Ls 30 apmērā.

Ja sabiedrība A līdz 2011. gada 1. februārim spēs piegādāt produkciju laikā, nopērkot to no cita piegādātāja vai piesaistot papildu resursus, lai palielinātu ražošanas kapacitāti, sabiedrības A vadībai vajadzēs atkārtoti izvērtēt uzkrājumu veidošanas nepieciešamību uz 2010. gada 31. decembri, lai atspoguļotu sagaidāmos zaudējumus, kas izriet no noslēgtā līguma.

JELENA MIHEJENKOVA,
SIA Deloitte Audīts Latvia audita menedžere,
zvērīnāta revidente